

The Use of Listening Skills with Vignette in Teaching Turkish as A Foreign Language: Example C1

Sefa Toprak^{1,a,*}, Enes Yasar^{2,b}

¹Zonguldak Bülent Ecevit University, Zonguldak/Turkey

²Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale/Turkey

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 17/09/2021

Accepted: 07/01/2022

This paper was checked for plagiarism using iThenticate during the preview process and before publication.

Copyright © 2017 by Cumhuriyet University, Faculty of Education. All rights reserved.

ABSTRACT

The aim of this study is to observe the applicability of the vignette technique in teaching Turkish as a foreign language and to reveal the transferability of cultural and universal values to international students with the created listening texts. It is also to show that students can use their language skills actively with the vignette technique. For this reason, two short stories created with the vignette technique were presented to international students at C1 level in the form of listening texts. The students participating in the study listened to the texts containing cultural and universal values and answered the questions posed to them. In the study, the scanning model, one of the qualitative research methods, was used. The data of the research were obtained by giving listening texts to 10 different students from 10 different countries. In data collection, vignette technique called short stories was used. In this context, students developed their active listening skills with the vignette technique; it has been determined that they can express their thoughts and comments more easily. The main factor here is that in the study, listening texts were presented to the students in which they could express their thoughts both with their language skills and their knowledge, and experience. Moving from this direction, it can be stated that the contribution of a listening text developed with the vignette technique in the study to the student is not only to improve his language level but also to contribute to the placement of the gains desired to be given by the teacher. As a result, it can be argued that these values are successfully transferred with the vignette technique since it is of great importance to teach social values and cultural elements in order to teach Turkish as a foreign language successfully.

Keywords: Turkish teaching, Vignette, Turkish as a foreign language, Listening text, Cultural and universal values

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisinin Vignette Tekniği ile Kullanımı: C1 Örneği

Bilgi

*Sorumlu yazar

Süreç

Geliş: 17/09/2021

Kabul: 07/01/2022

Bu çalışma ön inceleme sürecinde ve yayımlanmadan önce iThenticate yazılımı ile taranmıştır.

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

Öz

Bu çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde vignette tekniğinin uygulanabilirlik durumunu gözlemleyebilmek ve oluşturulan dinleme metinleriyle kültürel ve evrensel değerlerin uluslararası öğrencilere daha başarılı bir şekilde aktarılabilirliğini ortaya koymaktır. Ayrıca vignette tekniği ile öğrencilerin dil becerilerini aktif bir şekilde kullanabildiklerini göstermektedir. Bu nedenle çalışmada C1 seviyesindeki uluslararası öğrencilere vignette tekniği ile oluşturulan iki kısa hikâye dinleme metni şeklinde sunulmuştur. Çalışmaya katılan öğrenciler kültürel ve evrensel değerler içeren metinleri dinleyerek kendilerine yöneltilen soruları cevaplandırmışlardır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın verileri 10 farklı ülkeden 10 farklı öğrenciye dinleme metinleri verilerek elde edilmiştir. Veri toplamada, kısa hikâyeler olarak adlandırılan vignette tekniği kullanılmıştır. Bu çerçevede öğrencilerin vignette tekniği ile aktif dinleme becerilerini geliştirdikleri; düşünce ve yorumlarını daha kolay bir şekilde ifade edebildikleri tespit edilmiştir. Buradaki başlıca etken, çalışmada öğrencilere düşüncelerini hem dil becerileriyle hem de bilgi, birikim ve deneyimleriyle ortaya koyabilecekleri dinleme metninin sunulmuş olmasıdır. Bu doğrultudan hareketle çalışmada vignette tekniği ile geliştirilmiş bir dinleme metninin öğrenciye verebileceği katkının yalnızca onun dil seviyesini geliştirmek değil aynı zamanda öğretici tarafından verilmek istenen kazanımların da yerleşmesinde katkı sağlamak olduğu ifade edilebilir. Sonuç olarak, Türkçenin yabancı bir dil olarak başarılı bir şekilde öğretilmesi için toplumsal değerlerin ve kültürel öğelerin de öğretilmesinin büyük önem arz ettiği ve vignette tekniği ile bu değerlerin başarılı bir şekilde aktarıldığı ileri sürülebilir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe, Vignette tekniği, Dinleme metni, Kültürel ve evrensel değerler

^a sefatoprak@beun.edu.tr

^b <https://orcid.org/0000-0002-7183-936X>

^b enesyasar@comu.edu.tr

^b <https://orcid.org/0000-0003-4606-2592>

How to Cite: Toprak S, Yasar E (2022) The use of listening skills with vignette in teaching Turkish as a foreign language: Example C1, Cumhuriyet International Journal of Education, 11(1): 206-218

Giriş

Dinleme, pek çok dil bilimci tarafından dil becerileri arasında en önemlilerinden birisi olarak kabul edilir (Pierce, 1988, s.13). Ediger (2002) dinlemeyi öğrenmenin en göze çarpan yönü olarak nitelendirir. Çünkü zihin, dinleme sürecinde fazlasıyla aktif ve yaratıcı olur. Konuşmacıdan aldığı mesajları tam ve doğru bir şekilde kavrayabilmek ve bir anlama dönüştürebilmek için çok aşamalı bir süreçten geçer (Lundsteen, 1979). Birbiriyle bağlantılı ve ilişkili bir yapıya sahip olan bu süreçler; psikolojik, bilişsel ve fiziksel boyutlarıyla dinleme içerisinde birey tarafından yapılandırılır. Bu nedenle dinleme, başarının ve öğrenmenin anahtarı olarak kabul edilmektedir (Mackay, 1997). Demirel'e (1999) göre dinleme, öğrenme sürecinde önemli bir yere sahiptir. Benzer şekilde Calp (2010) da dinleme ve öğrenme ilişkisinde bildiklerimizin çoğunun dinleyerek öğrendiğimizi ifade etmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de bireyler, dili yoğun olarak dinleyerek edinmektedirler. Fakat dili yeni öğrenmeye başlayan bireyler için söylenenleri anlamlandırmak oldukça zordur (Richard, 1983). Çünkü kelime bilgisi, konuşulanları anlama, sesleri ayırt etme vb. unsurlar dinlemeyi etkileyen önemli faktörlerden bazılarıdır (Melanlioğlu, 2016). Dinleme öğreniminin yanı sıra öğretiminin de kolay olmadığı vurgulanmaktadır (Cross, 2010). Rost'a (2001) göre dinleme, karmaşık bir süreçten oluşmaktadır.

Dinleme süreçleri 3 ana başlık altında ele alınmaktadır. Bunlar dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrasıdır. Dinleme öncesi, öğrencilerin metinle ilgili ön bilgilerini aktif hale getirildiği aşamadır. Dinlemeye hazırlık aşaması olarak nitelendirilir. Öğrenciler bu süreçte dinlemeye hazır hale getirilirler.

Dinleme sırasında öğrenciler, dinleyecek oldukları metinle karşılaşır. Bu aşamada dinleme metni ile aktarılan mesajlar öğrenciler tarafından anlamlandırılır (İnce ve Boztürk, 2016). Dinleme sürecindeki etkinliklerin başlıca amaçlarından bir tanesi de metnin geneline yönelik çıkarımlarda bulunabilmektir (Tuzcu, 2011).

Dinleme sonrasında öğrencilerden beklenen metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini kavramaları, soruları cevaplandırmaları ve değerlendirmeleridir. Bu aşamada metne yönelik olarak değerlendirme soruları kullanılır ve öğrencilerin birtakım kazanımları içselleştirilmesi beklenir. Demirel'e (2014) göre dinleme becerileri gelişmiş bir öğrenciden duyduğunu genel hatlarıyla yazması, geçen sözcüklerin anlamını kestirebilmesi ve ipuçlarına bağlı olarak metnin ne hakkında olacağını kestirebilmesi beklenir. Bu nedenle dinleme metninin içeriği ve niteliği oldukça önemlidir.

Ders kitapları bu noktada karşılaşılan güçlüklerin üstesinden gelmede dikkate değer bir yere sahiptir. Nitekim ders kitapları, program doğrultusunda ulaşılması hedeflenen becerilerin kazandırması için çeşitli alanlarda öğrencilere dinleme metinleri ve alıştırmalar sunmaktadır. Bu alıştırmalar çoğunlukla öğrencilerin gerçek yaşamda karşılabilecekleri olası dinleme ortamlarına göre hazırlanır. Fakat ders kitaplarındaki dinleme

metnlerinin öğrencilerin değerler dünyasına çok fazla yer vermediği anlaşılmaktadır. Ayrıca dinleme metnlerinde bireylerin hassasiyetlerine yönelik gerçek yaşamda karşılaşılabilecek dinleme ortamlarının oluşturulması ile ilgili eksikliklerin yaşandığı da görülmektedir. Bu sebeple çalışmada öğrencilere dinleme metinleri yoluyla hassasiyetler kazandırılması amaçlanmış ve yeni dinleme metinleri kurgulanmıştır. Çünkü öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenirken yoğun bilgi aktarımlarıyla karşılaşmaları ve yaşadıkları kültür şoku nedeniyle derslerde pasif hale gelmeleri oldukça sık rastlanan bir durumdur. Öğrencilerin yaşamış oldukları kültür şokunun üstesinden gelebilmeleri için psikolojik rahatlamaya ihtiyaçları vardır. Nitekim öğrenciler eğitim almak için geldikleri şehirlerde asli ortamlarını değiştirmek zorunda kalmışlardır. Bu da öğrencilerin psikolojik olarak derslere adapte olmalarını engelleyen önemli unsurlardan biri haline gelmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin ders süreçlerinde yaşadıkları kültür şokundan uzaklaşabilmeleri için içerisinde buldukları psikolojik durumlara yönelik okuma ve dinleme metinlerine ihtiyaçları vardır. Bu sebeple, çalışmada örneği ortaya konulacağı gibi, öğrencilerin Türk kültürü içerisinde de ilgilerini çekebilecekleri evrensel konu ve değer anlayışlarıyla ilgili etkinlikler yapılmaya çalışılmalıdır. Vignette tekniğinin de bu noktada oldukça önemli bir yere sahip olduğu ifade edilebilir.

Vignette tekniği ile öğrenciler bir yandan oluşturulan metinlerle, ilgi duydukları bir konu üzerine yoğunlaşabilecek diğer yandan ise kurmaca metinler yoluyla dil edinim ve becerilerini geliştirme imkanı bulabileceklerdir. Bu yolla öğrencilerin yaşadıkları kaygılara ve günlük yaşantılarında karşılaştıkları hassasiyetlere yönelik dinleme metinleriyle çözüm üretebilecekleri veya farklı bir yaklaşım kazanabilecekleri düşünülmektedir. Benzer şekilde Barın (2004) da yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken öncelikle insanlığın genel hassasiyetleri ve ortak yönlerinden başlamak gerektiğini ifade etmektedir. Çünkü öğrenciler, içinde buldukları toplumun kültürel unsurlarına, değer ve hassasiyetlerine vâkıf oldukça anlamlı öğrenmeler gerçekleştirebilmektedir (Çelik, 2019).

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisi ile Hassasiyet Kazanımları

Hassasiyetler, bireylerin olaylar karşısındaki tavır ve davranışlarını, yaşama bakış açılarını şekillendiren sosyal, kültürel ve psikolojik boyutlara sahip olan inanç ve kanaatler bütünüdür (Yeşil ve Aydın, 2007). Toplumdan topluma değişiklik gösterebileceği gibi evrensellik de gösterebilmektedir. Davranış bilimciler ve sosyal psikologlara göre hassasiyetler, bireysel tutum ve davranışları; bilişsel süreçleri etkilediği gibi toplumun kültürel kalıplarıyla da etkileşimde bulunur ve onları yansıtır (Dilmaç ve Ekşi, 2007). Dolayısıyla bireylere kazandırılmak istenen hassasiyetlerin bilinçli bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Toplumlara ait hassasiyetler aktarılırken bilinçli bir şekilde hareket edilmesi ve farkındalık oluşturulması gerekmektedir. Farkındalık oluşturulmasındaki en önemli unsurlardan birisi de kuşkusuz eğitimidir. Eğitim, “bir toplumun ya da bireyin sahip olduğu kültürü, bilgiyi, inancı, beceriyi, değerleri, sanat ve benzerlikleri kendisinden sonra gelenlere aktarma sürecidir” (Ulusoy ve Dilmaç, 2016).

Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilere ortak dil Türkçe yoluyla evrensel ve kültürel hassasiyetlerinin verilmesi de oldukça önemlidir. Çünkü farklı coğrafi ve kültürel bölgelerden gelen uluslararası öğrenciler, gittikleri ülkelerdeki yaşam biçimlerini öncelikli olarak deneyimleriyle kavramaya çalışırlar ve dil edinimlerini bunlar üzerine inşa ederler. Öğrencilerin, misafir olarak içinde buldukları toplumun önemseydiği değerleri tanımaları ise dil edinimlerini daha da kolaylaştırır ve sosyal çevre uyumuna katkı sağlar. Hedef dilin tam kavranması için esas olan toplumun yaşantısını algılama ve anlama çabasının en büyük etkeni sosyal çevredir. Konuşma pratiği, konuşulanları anlama, farklı telaffuzları fark etme; atasözü, deyim, mecaz ya da benzetmeleri yerinde kullanma pratiği gibi birçok işlevselliği olan sosyal çevre ile iletişime geçme uluslararası öğrenciler için özellikle Türkçe öğrendikleri ilk aşamalarda oldukça güçtür. Bu güçlüğün aşılması için de sınıf içi etkinlikler yapılması ve öğrencilerin toplumun kültür, değer ve yargıları ile tanıştırılması gerekmektedir. Bu bakımdan gerek ders materyalleri gerekse öğreticinin bu konuda duyarlı bir hazırlık içinde olması gerekir. Öğrenci hem dil becerisini geliştirmeli hem de dışarıda karşılaşacağı toplumun değer yargılarını, kültürünü ve hassasiyetlerini tanımalıdır.

Bu tanıma sürecindeki en etkili becerilerden birisi de dinleme becerisidir. Dinleme, öğrenme ortamlarında öğrenciler için hayati bir öneme sahiptir (Rost, 1990). Dilsel girdi yeterince sağlanmadığı takdirde öğrenme tam manasıyla sağlanamaz. Dolayısıyla öğrencilerin etkili dil edinimi gerçekleştirebilmeleri için günlük yaşam içerisinde karşılaştıkları değer unsurlarının öğrenme ortamlarına dinleme metinleri oluşturularak taşınması oldukça önemlidir. Bu bakımdan yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarındaki dinleme metinlerinde öğrencilerin eğitim aldıkları doğal ortam ve değerlerin daha fazla yer alması gerektiği düşünülmektedir. Bu sebeple alana katkı sağlaması adına yapılan bu çalışmada öğrencilere birtakım hassasiyetler kazandırılması için vignette tekniği ile dinleme metinleri örneği oluşturulması yoluna gidilmiştir. C1 seviyesinde örneği ortaya konulmaya çalışılan bu araştırmanın neticesinde elde edilen verilerden hareketle tekniğin başarı durumu irdelenmiş ve diğer seviyeler için de kullanılıp kullanılmayacağı konusunda kanaatler belirtilmiştir.

Vignette Tekniği

Vignette, literatürde çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Jeffries ve Maeder (2004) vignetteyi gerçek yaşamdan alınan olayların daha az karmaşık bir şekilde yansıtılması için yazılmış ve kasıtlı bir şekilde, eksik olarak bırakılan kısa hikayeler olarak tanımlar. Jeffries ve

Maeder, vignettelerin beş temel özelliğinden bahseder. Bunlar; 1.) Vignette bir hikaye türüdür. 2.) 50 ile 250 kelime arasında kısıtlanmalıdır. 3.) Örnekleme gerçek yaşamı olaylardan basite indirgenerek sunulmalıdır. 4.) Örnekleme olay, çözüm bulmaya sevk edecek şekilde hazırlanmalıdır. 5.) Araştırmanın amacına uygun bir şekilde eksik bırakılmalıdır (Jeffries ve Maeder 2004). Campell’e (1996) göre vignette “sonu verilmeyen, kısa fakat sorunu ortaya koyacak kadar uzun ve altı çizilen sorunun özünü perdelemeyecek kadar ayrıntılara inilen hikâyelerdir.” Erickson (1986) ise vignetteyi, gerçek yaşamdaki bir olayın meydana gelişinin canlı bir portresi olarak nitelendirir. Bu canlı portreler ise bireylere oradalık hissi yaşatmaktadır. Vignetteler, çoğunlukla gerçek yaşam hikayelerine ya da araştırmacıların kendi deneyimlerine göre hazırlanırlar. Dolayısıyla vignetteler, pek çok eğitimsel amaç için de kullanılmaktadır.

Bu çalışmada da vignette tekniği yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde C1 seviyesindeki uluslararası öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişmesi amacıyla kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından vignetteler oluşturulurken dinleme metinlerinin uygulanacağı öğrencilerin hem ilgi alanlarına hitap eden hem de dil becerileri bağlamında kendilerini daha rahat ifade edebilecekleri değerler belirlenmiştir. Bu değerler, kişiler için gerçekçi bir durum oluşturacak nitelikte kurgulanmıştır.

Vignetteler oluşturulurken gereksiz ayrıntılara girilmemesi gerektiği için detaylara inilmekten kaçınılmıştır (Cavanagh ve Fritzsche, 1985). Ayrıca hikâyeler içsel bir tutarlılıkla oluşturulmuştur (Wason, Polonsky ve Hyman, 2002). Hikâyeler, dinleyicilerin kolay bir şekilde cevap verebileceği ve hayal gücünü hareket ettirecek bir nitelikte hazırlanmıştır. Katılımcılardan gerçekçi ve genelleştirilebilen zengin veriler elde edebilmek adına, hikâyelerde çevre ve karakterler mümkün olduğunca gerçeğe yakın betimlenmiştir. Çünkü vignettedeki inandırıcılık ne ölçüde artarsa katılımcılar kendilerini vignettedeki karakterlerin yerine koyabileceklerdir (Kaya ve Kaya, 2013). Ayrıca vignetteelerde katılımcıların içerisinde buldukları çevresel şartlar dikkate alınmıştır. Olabildiğince günlük ve olağan olayların betimlemesi yapılmıştır (Barter ve Renold, 1999).

Vignette tekniği ile oluşturulan gerek okuma gerekse dinleme metinlerinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler üzerindeki etkisinin belirlenmesi yabancılar Türkçe öğretimi alanında yeni teknik ve yaklaşımların kazanılması bakımından oldukça önemlidir.

Bu tekniğin uygulanmadığı ders içi etkinliklerde kullanılan dinleme becerisi metinlerine bakıldığında, öğrencilerden yapılması istenilen sadece bilgi odaklı cevap vermesidir. Yani öğrenci önceden bilgilendirilerek güdülendiği bir metin üzerine dinleme yapar. Bu dinlemeden arta kalan bilgiler üzerinden çoktan seçmeli veya klasik tarzda hazırlanan sorulara kısa-uzun cevaplar verir, boşluk doldurmalı sorular da bunlara eklenebilir. Burada esas olan öğrencinin dikkati ve hedef dil üzerine dinleme becerisindeki bilgisinin ölçülebilirliğidir. Öğrenci,

konu üzerine düşünme ve yorumlama gereği duymadan vereceği cevapları dinlediği cümleler arasında yakalama çabası içindedir. Burada öğreticilerin kaçırıldığı nokta ise öğrencinin metin ile kendini bütünleştirememesidir. Vignette tekniği ile oluşturulan metinler bu noktada eksikliği giderebilmekte ve dinleme etkinliğinde öğrenciyi daha aktif hale getirebilmektedir. Bu teknik sayesinde öğrenciler hedef dilde oluşturulan okuma/dinleme metinlerine daha farklı bir yaklaşım sergilemektedir. Türkçe öğretim setlerindeki mevcut metinlerden farklı olarak dinlediği yahut okuduğu metni kendisinin tamamlayacağını; metinde ortaya konan sorun ya da sorunlara kendisinin çözüm üretmesi gerektiğini bilmesi öğrencide otomatik olarak odaklanma, daha fazla dikkat kesilme ve çözüm odaklı bir güdülenmeye yol açar. Böylece öğrenci hedef dil üzerinde daha fazla ve daha hızlı düşünme gereği hisseder. Konu ile sağladığı bütünlük çerçevesinden kendi fikirlerini ve yorumlarını katarak sorulara cevap vermeye çalışır, bu da hem konuşma, dinleme ve yazma becerisini geliştirme yönünde olumlu bir katkı sağlar hem de metin üzerinden verilmek istenilen değer veya hassasiyetlerin kazanımını sağlar. Bu çalışmanın amacı da bunun uygulanabilirliğini C1 seviyesindeki iki örnekle ortaya koymaktır ki diğer seviyeler için de birer örnek olacak bu çalışmanın sonucunda elde edilecek bulgular özellikle temel seviye öğrencileri için oluşturulacak metinlere de örnek teşkil edecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde vignette tekniğinin uygulanabilirlik durumunu ortaya koymak ve vignette tekniği ile oluşturulan dinleme metinlerindeki evrensel ve kültürel değerlerin öğrencilere ne ölçüde verilebileceğini gözlemlemektir. Bunun için çalışmada dinleme metinleri, vignette tekniği ile oluşturularak katılımcılara uygulanması hedeflenmektedir.

Araştırmanın Önemi

Uluslararası hareketliliğin artmasıyla birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğrenme talebi artmış ve öğretmeye yönelik çalışmalar hız kazanmıştır. Ancak bu konuyla ilgili alanda dinleme metinlerine yönelik bir eksikliğin olduğu hissedilmektedir. Çünkü ders ve çalışma kitaplarındaki dinleme metinlerinin içeriği ve uygulanma amacı yalnızca dinleme becerisini geliştirme amacı ile hazırlanmıştır. Bu da öğrencinin dinleme becerisinden sadece dilbilgisel açıdan gelişimine katkı sağlamaktadır. Ancak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin içeriğiyle ilgili de bir takım çalışmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Nitekim öğrenciler, yalnızca kitaptaki dinleme metinlerine bağlı kaldıkları takdirde evrensel ve kültürel hassasiyetlere dair kazanımların ihmal edildiği görülmüştür. Dolayısıyla bu çalışma öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmelerinin yanı sıra, hedef dilin yaşayan kültürü içerisinde var olan hassasiyetleri de daha dikkat çekici bir şekilde öğretmeyi kolaylaştıracaktır. Kazandırılmak istenen hassasiyetler, dinleme metni tekniğine uygun olarak kurgulanmıştır. Bu nedenle çalışma alanda eksikliği

hissedilen özgün metinler hazırlamanın önemini de ortaya koyması bakımından dikkat çekicidir. Ayrıca çalışma, vignette tekniğini yabancı dil olarak Türkçe öğretimine uyarlayan ilk araştırmalardan birisi olduğu için bundan sonraki çalışmalara da öncülük edecek olması bakımından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Yöntem bölümünde araştırmanın modeli, veri toplama aracı ve elde edilen verilerin analizine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modellerinde, araştırmaya konu edilen birey ya da olaylar, kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Önemli olan, araştırmaya konu olan bireyi, olayı ya da nesneyi uygun bir şekilde gözlemleyip belirlemektir (Karasar, 2012). Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2012).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin batısındaki bir üniversitede öğrenim gören C1 seviyesindeki 10 öğrenci oluşturmaktadır. Türk toplumuna ait hassasiyetlerin öğrenciler üzerindeki etkilerini gözlemleyebilmek için öğrencilerin her biri farklı ülkelerden seçilmişlerdir. Bu ülkeleri Afganistan, Benin, Arnavutluk, Fas, Gine, Irak, Makedonya, Rusya Federasyonu, Suriye ve Tacikistan oluşturmaktadır. Öğrenciler çalışmaya gönüllü olarak katılmış ve dinleme metinlerini dinleyerek kendilerine yöneltilen soruları cevaplandırmışlardır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri varsayımsal olarak oluşturulan ve kısa hikâyeler olarak adlandırılan vignette tekniği ile elde edilmiştir. Vignette tekniği, araştırılan herhangi bir konu ile ilgili betimlenen durumlar ve hikâyelere verilen yanıtlar veya yapılan yorumlar üzerinden katılımcı görüşlerinin, fikirlerinin, inançlarının ve tutumlarının ortaya çıkarılabildiği bir tekniktir (Barter ve Renold, 1999). Vignette tekniğinin uygulama aşamasında katılımcılara, konu ile ilgili daha önceden hazırlanmış hikâyeler anlatılır veya verilir. Katılımcılardan bu hikâyelere kendilerinin verecekleri olası yanıtlar alınır. Ardından katılımcılar tarafından verilen cevaplar analiz edilerek yorumlanır. Bu doğrultudan hareketle vignette tekniğinin gerçekte yaşanması mümkün fakat araştırmacılar tarafından kurgulanan birtakım hikâyeler (vignette) üzerinden derinlemesine bilgilere veya görüşlere ulaşmakta faydalı olarak nitelendirilen tekniklerden bir tanesi olarak kabul edilmektedir. Bu teknikte katılımcılar sorularla ve soruya ilişkin bir hikâye ile karşılaştığından vereceği yanıtların analiz gücünün üst düzeyde olacağı beklenmektedir. Bu nedenle vignette tekniği araştırmacılarca daha uygun görülmüştür.

Çalışmada araştırmacılar tarafından 2 adet gerçeği yansıtan kısa hikâyeye hazırlanmıştır. Hikâyeler, anlatılardaki kişilerin değerlerini yansıtmaktadır. Değerleri yansıtan kısa hikâyeler dinleme metni olarak düzenlenmiştir. Dinleme metinlerinde her hikâyeye başlık verilmiştir. Daha sonra bu hikâyeler, Türkçe öğrenen uluslararası öğrencilere dinletilmiş ve gerekli açıklamalar yapılarak her kısa hikâyenin sonunda yer alan sorulara yanıt vermeleri istenmiştir. Öğrenciler tarafından doldurulan bu dinleme metni soruları araştırmanın temel veri kaynağı olarak kabul edilmiştir. Nitekim öğrencilere girdi olarak sunulan bilgilerin anlamlandırılarak dışarıya aktarılmasının etkili yollarından birisi de yazmadır (Yalçın, 2018). Benzer şekilde Eken (2011) de yazmanın dinleme ile edinilmiş olan birikimleri açığa çıkarmada etkili bir yöntem olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin dinlemiş oldukları metinlere yazarak verdikleri cevaplar, değerler eğitiminin ne ölçüde öğrencilere kazandırılabilirdiğinin etkili yollarından birisidir.

Dinleme metinleri sorularının devamında bir de kavram haritası etkinliği verilmektedir. Dinleme metnine bağlı kalınarak oluşturulan ve dağınık olarak verilen kavramların öğrenciler tarafından eşleştirilmesi istenilmektedir. Burada dikkat çeken husus kavramların temel anlamlarından hareketle öğrenciye verilmeyip gerek yan gerekse mecaz anlamları ile dildeki canlı örneklerinden yola çıkılarak hazırlanmış olmasıdır. Bu şekilde hazırlanan eşleştirmedeki başarı öğrencinin dile olan hâkimiyetini çok daha belirgin bir şekilde ortaya koyacaktır. Örneğin, Dinleme-1’de verilen metne bağlı olarak oluşturulan kavramlardan birisi olan “ikiye bölünmek” deyiminin karşılığı olarak “Bir yanım git diyor, bir yanım otur oturduğum yerde” cevabını bulması gerekiyor. Bu şekilde öğrencinin hem deyim anlamını bilmesi hem de günlük hayatta nerelerde kullanıldığını görmesi/bilmesi sağlanmaktadır. Çalışmada öğrencilerin verdikleri cevaplar analiz edildiğinde görülmektedir ki kavram haritasını başarılı bir şekilde çözen öğrenciler aynı zamanda dinleme sorularını da doğru bir şekilde cevaplandırmaktadır. Kavram haritasının oluşturulması bir nevi bilginin sağlaması görevini görmesi açısından oldukça yarar sağlamaktadır.

Bu bağlamda hazırlanan vignetteler, 5 alan uzmanı tarafından değerlendirilmiş olup aşağıdaki gibi hazırlanmıştır:

DİNLEME-1

Yeşilce’nin Asırlık Çınarları

Yeşilce köyü muhtarı Mehmet Bey bu aralar içinden çıkamadığı bir durum ile karşı karşıyadır. Üç yüz haneli köyün kaderini değiştirecek çok büyük bir proje kapılarına kadar gelmiştir. Hızlı tren projesinin son etabında güzergâh olarak Yeşilce köyünün ormanlık arazisi seçilmiştir. Köylü arasında büyük bir sevince sebep olan bu haber bazı köylüleri ise oldukça endişelendirmektedir. Çünkü tren rayları köyün en az beş asırlık çınarlarının olduğu güzergâha yerleştirilecektir. Bu durumda bazı köylüler muhtar Mehmet’e gelip, yetkili kişilerle görüşerek bu projeyi durdurmalarını ya da başka bir güzergâh

seçmelerini söylemesini isterler. Bu proje, ağaçların kesilecek olmasından dolayı muhtar Mehmet’in de içine hiç sinmemiştir. Çünkü o ağaçlar dedelerinin dedelerinden birer emanet sayılırdı. Hem sadece ağaçların kesilmesi değil, orada yaşayan birçok canlının da doğal yaşam alanı tehdit altındaydı. Fakat bununla birlikte trenin gelmesiyle bütün köyün ulaşacağı imkânlar da oldukça artacaktı. Köy halkı da ikiye bölünmüş bir durumdaydı kimisi böyle bir imkânın ayaklarına kadar gelmiş olmasından dolayı çok memnundu ve inşaatın bir an evvel başlamasını istiyordu. Diğer taraftan kendi menfaatleri için doğaya zarar verilmesini istemeyenler de vardı. Onlar ağaçların kesilmesinin kendileri ve gelecek nesiller için doğuracağı zararlardan bahsediyorlardı. Şimdi bütün yük muhtarın omuzlarına binmişti bir çözüm bulması gerekiyordu fakat ne yapacağını nereden başlayacağını kestiremiyordu.

Sorular

- İnsan hayatını kolaylaştıran ama doğaya zarar veren gelişmeler hakkındaki fikirleriniz nedir?
- Metindeki köylülerden hangi tarafın düşüncelerini daha uygun buluyorsunuz, neden?
- Siz bu köyün muhtarı olsaydınız nasıl bir çözüm bulurdunuz?
- Sizce insanoğlu doğaya müdahale etme konusunda ne kadar özgürdür?

Kavram Haritası Etkinliği

Aşağıdaki kelimeleri ya da kelime gruplarını uygun biçimde eşleştiriniz?

içinden çıkamamak	Sevda’nın aradığı kitap meğer oda arkasında varmış.
ayağına gelmek	Sana da yok demek istemiyorum ama öylesine zor bir şey istiyorsun
omzuna binmek	Mesai arkadaşları erken çıkınca mecbur bütün işi kendi yaptı.
ikiye bölünmek	Bir yanım git diyor bir yanım otur oturduğum yerde.
içine sinmemek	Sınav tarihini ertelemek iyi olmadı ama neyse artık.

DİNLEME-2

Olga’nın Komşusu

Merhaba, adım Olga. Neredeyse bir yıldır Türkiye’de yaşıyorum ilk geldiğim günlerde karşılaştığım bazı şeylerden bahsetmek istiyorum. Bunlar benim için çok ilginç şeylerdi ve belki de Türkiye’ye adapte olmamda çok büyük rol oynadılar. Yeni taşındığım günlerden bir sabah aceleyle işe gitmek üzereyken kapıyı açtığımda benim yaşlarda bir kadını elinde bir tabakla karşımda buldum. Şaşkın bir ifadeyle kim olduğunu, ne istediğini sordum. Karşı dairede oturduğunu yeni taşındığımız için “hoş geldiniz” ziyaretine geldiğini söyledi. Bir de eli boş gelmez diye düşünerek börek de getirmiş. Ben bunu henüz başlangıç seviyesinde olan Türkçemle pek anlayamadım ve boş boş kadının yüzüne bakakaldım. Hiçbir şey konuşmadan hızlıca merdivenleri inip işe gittim. Ofisteki Türk arkadaşlarıma yaşadıklarımı anlatıp “bu kadın neden evime girmek istedi” diye sorduğumda onların cevabıyla olayı daha iyi anladım. Meğer Türklerde komşuluk ilişkileri çok canlıymış. Türkler özellikle de yeni taşınan komşularının hem bir ihtiyaçlarının olup

olmadığını sormak hem de tanışıp ahabap olmak için insanların kapılarını sık sık çalardım. İtiraf etmeliyim ki ilk başlarda çok tedirgin olmuştum. Fakat daha sonra işin aslını öğrenince çok hoşuma gitmişti. Akşam olup eve döndüğümde ben de karşı dairemin zilini çaldım. Tabii elimde börek yoktu, onun yerine ben de ülkemden getirdiğim tatlıdan ikram etmek istedim. Kapıyı küçük bir kız çocuğu açtı. O zamanki çat pat Türkçemle konuşmaya çalışırken annesi ve babası da geldi. Biraz önce sözlükten öğrendiğim aklımda tutmaya çalıştığım “Siz çok sıcakkanlısınız” deyimini üç kez tekrar ederek, teşekkür ettim. Tabii zaman geçip benim Türkçem de ilerledikçe biz karşı komşum Sevda ile yakın arkadaş oluverdik. Şimdilerde haftada en az üç gün kahve içmek için ya o gelir ya da ben giderim. Onunla arkadaş olduktan sonra hem Türkçem çok hızlı gelişti hem de Türk kültürünü çok daha iyi öğrendim.

Sorular

- Türkiye’deki komşuluk ilişkileri zihninizde ne tür anlamlar uyandırıyor?
- Bu olay sizde nasıl bir etki uyandırdı?
- Komşuluk ve yardımlaşma arasındaki ilişki nedir?
- Türklerdeki komşuluk ilişkileri üzerine neler düşünüyorsunuz?

Kavram Haritası Etkinliği

Aşağıdaki kelimeleri ya da kelime gruplarını uygun biçimde eşleştiriniz?

rol oynamak	İnsan her şeye kısa sürede alışıyor.
ahbap olmak	Sanki yıllardır tanışıyor gibi samimi olduk.
adapte olmak	Öylesine yakından bir muamelede bulundu hepimiz şaşırдық.
sıcakkanlı olmak	Çok az bilgisi olmasına rağmen işi hızlı öğrendi.
çat pat	Bu inşaatın yapımında Ali Bey’in çok katkısı oldu.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde nitel araştırmaların çözümlemesinde kullanılmakta olan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi dokümanlardaki içeriğe yönelik olarak tekrarlanabilen ve geçerli çıkarımlarda bulunmak için kullanılabilen bir tekniktir (Krippendorff, 2004). Temelinde yapılan işlem, birbirine benzemekte olan verileri belirli kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve okuyucunun kavrayabileceği bir seviyede organize ederek yorumlamak vardır. Bu şekilde verilerin içerisinde örtük bir şekilde yer alan gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Çalışmada öğrencilerin dinleme metinlerine verdikleri cevaplar incelenmiş ve toplanan bütün veriler geçerli kabul edilmiştir. Ardından dinleme metinlerine verilen cevaplar üzerine çözümlemeler yapılmış ve herbirine bir kod verilmiştir. Araştırmacının güvenilirliğini arttırmak adına veriler, farklı araştırmacılar tarafından analiz edilerek karşılaştırılması yapılmıştır. Ardından veriler üzerinden ulaşılan tematik sonuçlar birleştirilmiş ve her bir vignette için verilen yanıtların araştırmacılar tarafından oluşturulan ortak temalar altında hangi frekans düzeyinde ortak şekilde toplandıklarına bakılmıştır. Bunların yanı sıra

katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılanmalar yapılmış ve katılımcı öğrenciler “K1, K2, ..., K10” şeklinde kodlanmışlardır.

Çalışmada dinleme metinlerinin oluşturulması için ‘Yapısal Yaklaşım İlkeleri’ doğrultusunda öğrencilerin C1 seviyesinde bildikleri varsayılan dilbilgisi yapıları ve söz varlığı belirlenmiştir. Bunun yapılabilmesi için, Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı: İstanbul, Yunus Emre Enstitüsü Ders Kitabı: Yedi İklim ve Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı: Hitit kitapları incelenmiştir. C1 seviyesinde bir öğrencinin sahip olduğu kabul edilen dil bilgisi yapıları ve söz varlığı belirlenmiştir. Ardından bu tespit Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni kazanımları ile karşılaştırılmıştır. Söz varlığı hususunda Türk Dil Kurumu’nun Büyük Sözlük’ü dikkate alınmıştır.

Bulgular

Doğa Sevgisine Dair Bulgular

Her toplumun bağlı olduğu kültürün içerisinde meydana getirdiği inanç ve fikir normları vardır. Bunlar değer olarak nitelendirilirler. Değerler, soyut düşüncelerdir ve belirli davranış biçimlerine dönüştürülmeleriyle somutluk kazanırlar (Tezcan, 1987). Bireyler yaşamış oldukları toplumların öğretilerini ve hassasiyetlerini özümseyerek yaşantılarında ölçüt olarak kullanırlar. Fakat bir toplumdaki öğretilerin bütünüyle o kültüre aitmiş gibi kabul edilmesi de doğru değildir. Bazı öğretiler evrenseldir ve tüm toplumlarda aynı öneme sahiptir.

Bunlardan birisini de doğa sevgisi oluşturduğu ifade edilebilir. Doğa ile toplum arasında karşılıklı bir etkileşim vardır. İnsanoğlu doğa sayesinde yaşamını etkili ve verimli bir şekilde sürdürebilir. Ancak günümüzdeki teknolojik gelişmeler nedeniyle insanoğlu doğa ile arasındaki bağı unutarak doğayı büyük ölçüde tüketmeye başlamıştır. Dünyanın ekolojik döngüsü bozuldukça dönüşü olmayan zararlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu nedenle günümüzde çevreye karşı duyarlı, hassasiyetleri olan ve doğa karşısında bilinçli hareket edebilen bireylerin yetiştirilmesine ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Bu noktada eğitiminin önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Eğitim, bireylerde çevre bilgisi ve çevre sorunlarına karşı farkındalıkların arttırılması için etkili bir şekilde kullanılabilir (Tahiroğlu vd., 2010). Nitekim doğa bilincinin aşılması hemen her yaş grubu için çok önemlidir.

Bu bağlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temel becerilerden birisi olan dinleme becerisi, vignette tekniği kullanılarak “doğa bilincini” işlemek noktasında oldukça faydalı olacaktır. Zira vignette tekniği ile oluşturulan dinleme becerisi, öğrencilerin bütün algılarını dinledikleri metne vermelerine; dinledikleri metni hızlı bir şekilde muhakeme ederek metin üzerinde yorumlar geliştirmelerine, işlenen konu üzerinden fikirler üretmelerine imkân sağlamaktadır.

Genelde sınıf içi etkinlik olarak yapılan dinleme becerisine verilen cevaplar üzerinden öğrencilerin sınıf içi beyin fırtınası yapması ve olaylara farklı açılardan

bakabilme yetisi kazanması sağlanır. Öğrencilerin sorulara verecekleri pratik cevaplar konu üzerindeki hazır bilgilerini ortaya çıkarmak adına oldukça verimlidir. Nitekim öğretici tarafından değerlendirilen cevapların kritiği yine sınıf içinde yapılarak öğrencilerin dinleme metninde verilen konu üzerine bilgilendirilmelerine de imkân sağlamış olacaktır.

İşte bu noktada Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğrenen öğrencilere doğa bilinci kazandırmak için vignette tekniği ile hazırlanmış olan “Yeşilce’nin Asırlık Çınarları” başlıklı dinleme metni uygulandığında alınan cevaplar uygulamanın başarılı sonuçlarını ortaya koymuştur.

Teknolojik gelişmelere yaklaşımda doğa taraftarı tutumlar. 10 farklı ülkeden 10 farklı öğrenciye uygulanan ve “doğa bilinci” uyandırmayı amaç edinen dinleme metnindeki “İnsan hayatını kolaylaştıran ama doğaya zarar veren gelişmeler hakkındaki fikirleriniz nedir?” sorusuna 9 öğrenci doğa yanlısı olarak cevap vermiştir. Sadece K3 kodlu bir öğrenci “Zarar vermeden bir şey olmaz. Özellikle şimdiki hayatımızın gelişmek için mutlaka doğaya zarar vermek zorundadır.” şeklinde cevap vererek 9 öğrencinin aksine doğayı değil de ne olursa olsun teknolojik gelişmeyi seçmiştir.

Bu sorudaki amaç öğrencilerin teknoloji ya da doğa tarafında bir saf tutmasını beklemek değildir. Amaç teknoloji çağında yaşayan bir birey olarak öğrencilerin doğa ile çatışan yahut ona zarar verme ihtimali olan teknolojik bir ilerlemeye karşı nasıl bir tutum sergileyeceklerini görmektir. Nitekim insanın merkez haline getirildiği bir dünya tasarımı, kuşkusuz insanı doğa karşısında efendilik yapmaya yöneltmiş ve doğayı kontrol etme arzusunu uyandırmıştır (Gül, 2013). Fakat bu süreç aynı zamanda insanoğlunun etik değerlerinden uzaklaşmasına da neden olmuştur. Dolayısıyla çalışmada oluşturulan vignetteler ile öğrencilere doğanın önemli bir değeri olduğu hissettirilmeye çalışılmıştır. Doğa bilincini uyandırma/kazandırma beklentileri üzerine vignette tekniği ile uygulanan dinleme metnine verilen cevaplara bakıldığında öğrencilerin bu farkındalıkla hareket ettikleri görülmektedir. Öyle ki K3 kodlu öğrencinin, yukarıdaki doğayı tamamen hiçe sayan cevabına karşılık K7 kodlu öğrencinin “Doğaya ya da öze zarar getirilecek hiçbir yaklaşımı doğru bulmuyorum” ve K1 kodlu öğrencinin “En önemlisi doğaya düşünmemiz lazım” şeklinde keskin cevapları açık bir doğa sevgisine yönelik değer taşıdığını göstermektedir.

Bu bağlamda farklı coğrafyalardan, farklı iklimlerden gelerek aynı sınıf ortamı içinde bir araya gelen uluslararası öğrencilerin bir olay veya konu üzerine farklı düşüncelere sahip olmaları oldukça normal karşılanmalıdır. Zira sosyo-kültürel zeminleri, değer yargıları, inançsal farklılıklar ve tabii ki yetiştikleri aile yapıları bütün bu farklılıkların yahut benzerliklerin temel açıklamasıdır. Ancak bu farklılıkların ortak dil Türkçe ve evrensel değerler kazandırılarak aşılabilirliği de aşikâr bir gerçektir. Çünkü ortak dil Türkçe zemininde özellikle de evrensel değerler üzerine yapılan etkinliklerde öğrencilerin farklılıklarını bir tarafa bırakabildiği ve ortak bir düşünce etrafında toplanabildikleri gözlemlenmektedir. Öyle ki örnek

metinlerde vignette tekniği ile verilmiş verilmiş olan tema, öğrencileri farklılıklardan ziyade benzerlikler noktasında toplamayı başarabilmiştir. Çünkü bu temanın dinleme metninde vignette tekniği ile işlenmesi sonucunda verilen cevapların sınıf ortamında öğrencileri birbirine daha da yakınlaştırıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin bu süreç içerisinde düşüncelerini daha hızlı ve tam ifade edebilme adına büyük bir gayret gösterdikleri de tespit edilmiştir.

Teknolojik gelişmelerin doğaya zarar vermeden geliştirilebileceğine yönelik geliştirilen tutumlar.

Öğrencilerin teknolojik gelişmelerin asla göz ardı edilmeden, ilerlemenin sağlanması taraftarı oldukları fakat teknolojik gelişmeler karşısında kontrollü hareket edilmesi gerektiği düşüncesinde oldukları anlaşılmaktadır.

Bu nedenle de öğrencilerin ortaya yeni fikirler ve çözümler koydukları ifade edilebilir. K4 kodlu öğrencinin ortaya attığı fikrin şu şekilde olduğu görülmektedir:

“İnsan yaşamına giren yeni kolaylıkların her zaman bir karşılığı olur, bu yüzden yapılacak geliştirmeler gerekli değil ise vazgeçilmeli.”

Bu doğrultudan hareketle öğrencinin teknolojik yenilikler karşısında bir olaya başlamadan önce iyice araştırılması ve çok gerekli olmaması durumunda vazgeçilmesi gerektiği vurgusu yaptığı görülmektedir. Bu cevap, K4 kodlu öğrencinin yaşı ve gelişimin önemi hakkındaki bilgilerinin yetersizliği ile alakalı olduğu gibi doğaya duyduğu ilginin derinliği ile de alakalı olabilir. Bunun belirlenmesi öğrenciye konu üzerinden farklı soruların sorulması ile sağlanabileceği düşünülmektedir. Doğaya zarar vermeksizin teknolojik gelişmelerin sürdürülmesi yönünde görüş beyan eden öğrencilerden bir diğeri ise K9 kodlu öğrencidir. Öğrenci düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Dünyayla beraber yürümemiz lazım. Bu projeyi yapanlar hem treni ve hep ağaçları düşünerek bu projeyi yapabilirler.”

Görüldüğü üzere K9 kodlu öğrenci teknolojik gelişmelerin doğal yaşamın korunarak yapılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır ve zamanı bir yürüyüş olarak görmektedir. Yürüyüş, yani ilerleyiş hem zamanın gereklerine uyan hem de doğanın korunmasını sağlayan bir anlamda kullanılmıştır. Dolayısıyla burada dikkati çeken önemli bir husus da K9 kodlu öğrencide olduğu gibi öğrencilerin düşüncelerini ifade ederken çeşitli yeni kavramlar ve mecazlar kullanmalarındadır. Bu bağlamda öğrencilerin C1 seviyesinin kazanımları çerçevesinde daha öncesinden öğrendikleri kelimeleri vignette tekniği ile yorumlanabilir bir etkinlikte kullanma gereği duyduklarında, algılama ve tanımlama becerilerini ortaya çıkardıkları ifade edilebilir. Ayrıca öğrencilerin bu imkânı dil seviyelerinin gelişmişliği paralelinde uygulayabildikleri de anlaşılmaktadır.

K9 kodlu öğrenciye benzer şekilde K10 kodlu öğrenci de dengeli bir ilerlemenin yapılması gerektiği kanaatinde olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

“Bence doğaya zarar vermeden insan hayatını kolaylaştırmasına kesinlikle bir çözüm bulunur.”

K9 ve K10 kodlu öğrenciler gibi K8 kodlu öğrenci de bu anlayışın destekçisi olduğunu şu şekilde belirtmektedir:

“Evimize zarar vermeyeci çalışmalar da bulunmalıyız. Doğaya zarar vermeden, doğaya yaklaşıp yaşamalıyız.”

Burada K8 kodlu öğrencinin verdiği cevap içerisindeki “evimiz” ifadesi oldukça dikkate değer bir bulgudur. Öğrenci doğa ile ev kavramlarını özdeş görerek doğayı evimiz olarak kabul etmektedir. Bu da yine vignette tekniğinin sunduğu imkânlardan dolayı cevabı yorumlayarak ya da öznel fikirler üzerine değerlendirerek verme çabasının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

“Yeşilce’nin Asırlık Çınarları” başlıklı dinlemeye verilen cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde dinleme yoluyla verilmek istenen doğa bilincinin öğrencilerde ağırlıklı olarak karşılık bulduğu görülmektedir. Dolayısıyla vignette tekniği ile öğrencilere dinletilen metinlerin hem dinleme becerilerine katkı sağladığı hem de içerik olarak fikirlerini ortaya koymaya imkân sağladığı görülmektedir. Nitekim öğrenciler dinledikleri metinlerdeki bilgilerle, ön bilgilerini bütünleştirerek yeniden anlamlandırma sürecine girmektedir. Bu sebeple vignette tekniğinin metni anlama ile birlikte öğrencinin anlama becerilerini geliştirmeye yönelik bir katkı sağladığı ifade edilebilir. Çünkü öğrencilerin metinleri dinleme sürecinde bütün zihinsel becerileri devreye girmekte olup yeni bilgiler bireyin ön bilgilerinin ışığında incelenmekte ve yeniden anlamlandırılmaktadır (Lüle Mert, 2018).

Komşuluk ve Yardımlaşmaya Dair Bulgular

Komşuluk toplumsal yaşamın vazgeçilmez olgularından bir tanesidir. Hemen hemen bütün coğrafyalarda görülen bir toplulaşma biçimidir. Nirun’a (1991) göre komşuluk, kültür çevresi faktörlerini meydana getiren önemli unsurların başında gelmektedir. Ayrıca ortak ihtiyaçlar doğrultusunda ortak duygu ve düşünceler oluşturmaktadır.

Komşuluk bireyler arasında bir dayanışma ruhu zemininde meydana gelir (Nirun, 1991). Zaman içerisinde bireylere ben değil, biz anlayışı vermeye başlar. Bu da birtakım komşuluk ilişkilerinin gelişmesine imkân sağlar. Komşuluk ilişkileri çoğunlukla yardımlaşma ve güven esasına dayanır (Gündüz ve Yılmaz, 2008). Öyle ki Türk toplumunun bünyesinde bununla ilgili pek çok atasözü ve deyim meydana gelmiştir. “Ev alma komşu al” atasözü, “Komşu hatırı”, “Komşu hakkı” ve “Kapı komşusu” gibi deyimler en başta gelenlerdir. Dolayısıyla komşuluk ve yardımlaşma değerinin Türk toplumunun önem verdiği ve hassas olduğu temel değerlerinden birisi olduğu rahatlıkla ifade edilebilmektedir.

Fakat komşuluk hassasiyetlerinin şehirleşmeyle birlikte önemli ölçüde değişmeye uğradığı da herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Özellikle sık sık mahalle ve şehir değişimlerinin yaşandığı kentlerde komşuluk ilişkileri için gerekli duygusal bağın kurulmadığı belirgin bir şekilde görülmektedir. Bu da Sencer’in (1979) ifade ettiği gibi yardımlaşma ve güven değerinin azalmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda komşuluk ilişkilerinde yaşanan azalmanın bireyler arasındaki yardımlaşma, paylaşma ve kötü günde beraber olma

anlayışını geri plana ittiği ve en iyi ihtimalle birbirlerine karşı zarar vermeme anlayışına dönüştüğü ileri sürülebilir (Bıçkı, 2019). Bu nedenledir ki çalışmada kaybolmaya yüz tutmuş komşuluk ve yardımlaşma değeri işlenilerek uluslararası öğrencilerde yeniden bir farkındalık oluşturulmak istenmiştir. Özellikle son yıllarda ilgi ve itibar gören ders kitabı ve kaynak eserlerde komşuluk konusuna ve komşuluk kavramına çok fazla değinilmemesi (Gündüz ve Yılmaz, 2008) de değer olarak komşuluk ve yardımlaşma konusunun seçilmesinde önemli bir faktör olmuştur.

Yine vignette tekniğinde *“Olga’nın Komşusu”* başlığı ile öğrencilere uygulanan dinleme metninde *“Sizler Türkiye’ye geldiğinizde Türk kültürüne dair ilginç bir olay yaşadınız mı?”* sorusuna verilen cevaplara bakıldığında öğrencilerin hemen hepsinin ilk geldikleri zamana ait yaşadıkları ilginç anıları bulunmaktadır. Bu durumun kimi zaman bir sözün yanlış anlaşılmasından kaynaklandığı kimi zaman ise öğrencinin hayatında ilk defa gördüğü bir durumdan kaynaklandığı görülmektedir. Bu konulardan birisi de komşuluk ilişkileridir. Gerçek bir anıdan yola çıkılarak hazırlanan dinleme metinleri de aslında bu durumun somut bir örneğidir.

Komşuluk değeri özellikle de yurtdışında yeni bir dil, yeni bir kültür öğrenme aşamasında oldukça önemli bir husustur. Kendi ülkelerinden farklı bir komşuluk yaklaşımı gören öğrenciler ile tıpkı ülkesindeki gibi bir komşuluk örneği ile karşılaşmış bir öğrencinin dile ve kültüre bakış açısı ve dili öğrenmedeki ilerleme hızı aynı olmayacaktır. Çünkü komşuluk bağının güçlü olması öğrencinin hedef dile aidiyet ve ünsiyet kurmasını sağlamaktadır. Bu bakımdan komşuluk ve yardımlaşma değerlerinin öğrencilere verilmesi büyük önem arz etmektedir. Özellikle de öğrencinin bir durum ya da davranış ile sosyal çevrede karşılaşmadan önce onun önemini ve yaygınlığını sınıf içinde öğrenmesi bilginin pratikle güçlenmesini destekleyecektir.

Dolayısıyla komşuluk değerini ve Türk toplumundaki yerini; gerek örnekleri ile gerekse yaygın atasözleri ve deyimleri ile sınıf içi etkinliklerde öğrenen bir öğrencinin konunun yabancı olmadığı için komşuları ile ilişkilerinde daha özgüvenli hareket edebileceği ve ikili ilişkilerini hedef dil üzerinden daha pratik geliştireceği düşünülmektedir. Bu bakımdan sınıf içi etkinlikleri içerisinde işlenmesi oldukça önemli değerlerden bir tanesi de komşuluk ilişkileri olduğu ifade edilebilir. Bu değer ders kitaplarında kısmen yer bulabilmekle birlikte genellikle okuma metni olarak işlenmektedir. Fakat gerek diyalog gerekse örnek bir olay sunumu açısından dinleme becerisi olarak da işlenmeye oldukça müsait olduğu ileri sürülebilir. Bu durum yapılan uygulamadaki cevaplardan da açıkça görülebilmektedir.

Komşuluk algısı ve komşuluk ilişkilerine yönelik geliştirilen tutumlar. Çalışmada *“Türkiye’deki komşuluk ilişkileriniz zihninizde ne tür anlamlar uyandırıyor?”* sorusuna verilen cevaplar dikkate alındığında hemen hemen bütün öğrencilerin zihninde farklı anlamlar olduğu dikkatleri çekmektedir. Hemen hemen bütün öğrenciler komşuluk ilişkilerini farklı düzeylerde yaşamış

ve farklı şekillerde algılamışlardır. Örneğin, K10 kodlu öğrencinin komşuluğu bir saygı göstergesi ve ikramda bulunma emaresi olarak nitelendirdiği şu ifadelerinden anlaşılmaktadır:

“Ben Türkiye’ye geldiğimde Türklerin komşularına saygı gösterme, misafirlerine ikram etme gibi konulara çok önem verdiklerini gördüm.”

Görüldüğü üzere uluslararası bir öğrenci Türk kültüründeki komşuluk anlayışının saygı temelli yürütüldüğü düşüncesindedir. Dolayısıyla K10 kodlu öğrencinin zihninde komşuluk ilişkileri saygı gösterme ve ikramda bulunma olarak belirginleşmiştir. K5 kodlu öğrencinin zihninde ise komşuluk ilişkilerinin nezaket temelli bir gelişme gösterdiği anlaşılmaktadır. Nitekim K5 kodlu öğrenci komşuluğa gittiğinde diğer arkadaşları gibi nezaketen ailenin en büyük bireylerinin elini öpmüştür. Bu durum uluslararası öğrenciye göre oldukça farklı bir deneyim olmuştur. Çünkü aşağıdaki cevapta da görüleceği üzere K5 kodlu öğrenci büyüklerin elini öpme âdetiyle ilk kez bu komşuluk esnasında karşılaşmıştır:

“Büyük olanın elini öpmek bende çok etki uyandırdı ve anladım her kültürün geleneklerine göre uyumludur, çünkü bizim ülkemizde öpüşmek sevgililer arasında oluşan bir şeydir, biz öyle biliyoruz, benim arkadaşlarımla gittiğim komşulukta yaşlı bir kadın vardı. Arkadaşlarım ona selam verirken elini öpüyorlardı. Ben en son sıradaydım, ne yapacağımı şaşırdım, sıram gelince kadına selam verirken öpmeyince “öp elimi” dedi. Çok çok ama çok utandım. Sonunda öptüm elini ve gülüştük.”

Yukarıdaki örnekten de anlaşılacağı üzere uluslararası öğrenci komşulukta kendisine çok garip gelen el öpme âdetini bir yandan tuhaf karşılarken bir yandan da bu âdeti sempatiyle karşılamıştır. Dolayısıyla uluslararası öğrenci, vignette tekniği ile komşuluğa dair zihninde yeni izlenimler geliştirmeye başlamıştır. Çünkü vignette tekniği ile yaşamdan alınan kesitler, uluslararası öğrencinin komşuluk kavramına yeni anlamlar eklemesine katkı sağlamıştır.

Komşuluk ve yardımlaşma ilişkilerine yönelik geliştirilen tutumlar. Komşuluk ilişkileri uluslararası öğrencilerin zihinlerinde farklı kavramlar üzerinde şekillenmekte ve farklı hissiyatlar oluşturmaktadır. Bu da öğrencilerin kavramlara daha geniş bir perspektiften bakabilmelerine olanak sağlamaktadır. Bu olanakları görebilmek adına uluslararası öğrencilere *“Komşuluk ve yardımlaşma arasındaki bağlantı nedir? ve Türklerdeki komşuluk ilişkileri üzerine neler düşünüyorsunuz?”* soruları yöneltilmiştir. Gelen cevaplarda “komşuluk” ve “yardımlaşma” kavramlarının öğrenciler tarafından yüceltilerek oldukça önemli olarak kabul gördüğü daha belirgin bir şekilde anlaşılmaktadır. Ayrıca bu durumun öğrencilerin kavram haritalarını geliştirmelerine de yardım edeceği düşünülmektedir. Çünkü uluslararası öğrenciler, zihinlerinde var olan komşuluk ilişkilerine yeni boyutlar kazandırmakta ve bunları Türk dili ile ifade etmektedirler. Dolayısıyla zihinlerinde oluşturdukları kavramları yazılı olarak ifade edebilecek beceriler geliştirmektedirler. Bu noktadan hareketle verilen cevaplar değerlendirildiğinde öğrencilerin tamamının komşuluk fikrinin ne kadar değerli

olduğunu vurguladıkları ve konuyu kendi tecrübeleri ile de bağdaştırarak dile getirdikleri görülmektedir.

Genel olarak kendi ülkelerinde de bu tür komşuluk ilişkilerinin bulunduğunu söyleyen öğrencilerin yanında kendi ülkesindeki komşuluktan daha farklı bir “samimiyetle” karşılaştıklarını da söyleyenler vardır. Bunun yanında komşuluk fikrini *“Olumlu, erdemli ve çok insancıl bir şeydir.”* olarak tanımlayan K6 kodlu öğrenci ve *“Benim yaşadığım yerde kimse komşusunun adını bile bilmez. Ama Türkiye’de bu çok farklı herkes komşuluk hakkında çok önem veriyor. Bizim apartmanda sürekli insanlar birbirlerine gidip geliyorlar. Bazen bize de yemek falan getiriyorlar. Bu çok farklıydı. Ama bence çok güzel bir duygu”* diyen K1 kodlu öğrencinin komşuluk mevhumuna zihninde yeni anlamlar kazandırdığı görülmektedir.

K7 kodlu öğrencinin de benzer şekilde komşuluk ilişkilerine yeni anlamlar yüklediği anlaşılmaktadır. K7 kodlu öğrenci yaşadığı deneyimler sonucunda aşağıdaki yanıtta da görüleceği üzere komşuluk ilişkilerine yardımlaşma, samimiyet ve huzur gibi anlamlar yüklemiştir:

“Komşuluk ilişkileri toplum içerisinde huzur ve barışı getirir. Bu ilişki birbirine yardım etmekle ve her olayda yakın olmakla gerçekleşir. Ev almadan komşu almamız lazım.”

K7 kodlu öğrencinin komşuluk ilişkilerine yeni anlam ve değerler yüklerken diğer bir yandan da zihninde yapılandığı anlamları dil becerileriyle bütünleştirdiği ileri sürülebilir. Nitekim bireyler nesnelere sahip olduğu anlamları sahip oldukları değer algılarıyla zenginleştirdikçe dilin kullanım becerisinde de gelişme gösterirler. Dolayısıyla K7 kodlu öğrencinin değerler dünyasında nesnelere anlam kazandırdıkça dil becerilerini de etkili bir şekilde kullanmaya başladığı düşünülmektedir.

Benzer şekilde K3 kodlu öğrenci de değerler dünyası ve dil becerilerini atasözleriyle anlamlandırmaktadır:

“Komşu komşunun külüne muhtaç, böyle bir atasözü duymuştum. Yani komşuluk için yardımlaşma çok önemli.”

K10 kodlu öğrenci ise komşuluk ve yardımlaşma arasındaki ilişkiyi bir gereklilik olarak tanımlar. Ona göre komşuluk ile yardımlaşma eş değerdir ve mutlaka olması gerekmektedir:

“Komşuluk ve yardımlaşma arasındaki ilişki gerekliliktir. Çünkü yardımlaşma olmadan komşuluk manasız olur hem de komşu ve diğerleri arasındaki fark kalmaz.”

Fakat Türkiye’de gözlemediği komşuluğu kendi ülkesi ile kıyasladığında *“Tıpatıp aynı diyebilecek kadar benzerler”* diyen K7 *“Yardımlaşma insan iyi komşu da olur. Fakat her iyi komşunun yardımlaşma olduğu anlamına gelmez”* diyerek iyi komşuluk için mutlaka yardımlaşma olma gibi bir şart aramamaktadır.

Türkiye’deki komşuluk ilişkilerine yönelik geliştirilen tutumlar. Uluslararası öğrenciler komşuluk kavramı üzerine fikirlerini beyan ederlerken tecrübelerinden yola çıkarak zihinlerinde oluşan yeni anlamları tanımlama imkânı bulabilmektedirler. Dolayısıyla uluslararası öğrencilerin soruları cevaplarken zihinlerindeki anlamı yaşadıklarıyla sentezleyerek yeni

anlamlar ürettikleri ifade edilebilir. Bu durum ise Türkçe öğreniminde dikkate değer bir husustur. Nitekim öğrenciler bu süreçte yapılandırmacı öğrenme kuramı doğrultusunda hareket ederler ve bilgiyi analiz ederek kavrama yeni anlamlar yükleme imkânı bulurlar. Bunu yaparlarken en büyük avantajlardan birisi de farklı kültürlerden gelmiş oldukları ifade edilebilir. Nitekim uluslararası öğrenciler farklı kültürlerden geldikleri için komşuluk ilişkilerini kıyaslayarak daha geniş bir kapsamda analiz ve sentez yapabilme imkânı bulabilmektedirler. K10 kodlu öğrenci de bunlardan birisidir. K10 kodlu öğrenci komşuluk ilişkilerinin kendi kültüründen biraz daha farklı olduğu şekilde ifade etmektedir:

“Türklerdeki komşuluk ilişkilerini beğendim çünkü bizdekilerden biraz farklı; mesela bizde biraz daha mesafelidir komşuluk. Burada daha yakın geldi. Birkaç hafta önce yeni bir eve taşındım, süpürgeye ihtiyacım oldu. Bir sabah komşunun kapısını çaldım; bir genç adamdan süpürge istedim, o da yeni taşınmıştı ve evini temizlemeye çalışıyormuş. Bana süpürgeyi verdi. Ama benim ülkemde böyle gidip istemekten çekinebilirdim. Çünkü ülkemizde de o olay biraz farklı.”

Görüldüğü üzere K10 kodlu öğrenci, zihninde var olan komşuluk ilişkilerine yeni anlamlar eklemiş ve bunu Türk dilinde ifade etmiştir. Dolayısıyla dinleme metinlerinin öğrencilere hem düşüncelerini geniş kapsamda ifade etme imkânı verdiği hem de komşuluğa dair hislerinin farkına varmasını sağladığı ifade edilebilir.

Komşuluk ilişkilerine dair sentezde bulunabilme imkânına sahip olan öğrencilerden birisi de K5 kodlu öğrencidir. K5 kodlu öğrenci kendi ülkesinde komşuluk ilişkilerinin biraz daha resmi olması nedeniyle Türkiye’deki komşuluk ilişkilerinden tedirginlik duyar. K5 kodlu öğrenci bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

“Türklerde komşuluk ilişkileri çok canlıymış. Türkler özellikle de yeni taşınan komşularının hem bir ihtiyaçlarının olup olmadığını sormak hem de tanışıp ahbab olmak için insanların kapılarını sık sık çalarmış. İtiraf etmeliyim ki çok tedirgin olmuştum ilk başlarda kapımı karşıda oturanlar ilk çaldığında.”

Görüldüğü üzere uluslararası öğrenci, zihninde komşuluğa dair var olan kavrama yeni anlamlar yükleyerek bilgiyi yapılandırmaktadır. Bu sebeple öğrencinin Türkçe öğrenirken kavramları doğrudan sözlükteki gibi almadığı, o kelimeye çeşitli anlamlar yüklediği ileri sürülebilir. Benzer şekilde K8 kodlu öğrencinin de komşuluk ilişkilerine farklı anlamlar yüklediği görülmektedir. K8 kodlu öğrenci için komşuluk yardımlaşma, dostluk ve samimi olma anlamına gelmektedir:

“Türkler komşuluk konusunda sıcakkanlı olduğunu düşünüyorum. Türklerde komşuluk ve yardımlaşma arasındaki ilişki eşittir. Bu nedenle ben de yeni taşınan komşulara hem bir ihtiyaçlarının olup olmadığını sorarım hem de tanışıp ahbab olmaya çalışırım.”

Yukarıdaki örnekten de anlaşılacağı gibi uluslararası öğrenci, Türklerle komşuluk yaptıkça kazanmış olduğu değerleri karşı tarafa da uygulamaya başlamıştır. Hatta komşuluğun önemini K3 kodlu öğrenci bir adım daha

ileriye taşımış ve insana akrabaların ardından en yakın kişilerin komşular olduğunu ifade etmiştir:

“Komşular insanın akrabalarından sonra en muhtaç kaldığı kişilerdir.”

Benzer şekilde K2 kodlu öğrenci komşuluk ilişkilerini derinlemesine ele alır ve komşuluk ilişkilerini aile ilişkileriyle eş görür:

“Komşular tam bir aile gibidir. Her daim yardıma hazırdır. Hem anne babalık yapar hem kardeşlik yapar.”

Cevaplardan anlaşılacağı üzere uluslararası öğrenci dinlediği metni hem bir değer olarak anlamlandırmakta hem de benzetmeler yaparak öğrenme sürecini daha aktif hale getirmektedir. Dolayısıyla dinleme metinlerinin uluslararası öğrencileri daha etkin, sosyal ve yaratıcı olmaya yönlendirdiği ifade edilebilir. Ayrıca bu tür dinleme metinlerinin öğrencileri öğrenme ortamlarında daha fazla aktif hale getirdiği anlaşılmaktadır. Öyle ki K8 kodlu öğrenci komşuluk ilişkilerinin geliştiği ve gelişmediği ortamlarda ne gibi durumların ortaya çıktığına dair yorumlarda bulunarak üst bilişsel bir beceri sergiler ve analiz ve sentez yaparak bir sonuca ulaşır. K8 kodlu öğrenci bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

“Fakat zaman ilerledikçe o güzel komşuluk ilişkisi kayboluyor... Şehirlerde sitelerde yaşayanlar bunu hiç bilmezler. Çünkü habersiz komşusunun kapısını bile çalmak ayıp. Birbirlerine tanımazlar. Bir komşusu olaya karıştı mı? Bunu gören diğer komşu bizden uzak olsun bizi ilgilendirmez diye geçerler. Öyle gittikçe uzaklaşan insan ilişkisi... Yardımlaşma sadece komşulukta olan bir şey değildir. Çok ayrı büyük bir konu. Ama komşuluk ve yardımlaşma birbirine bağlı. Benim az önce anlattığım o güzel komşuluk ilişkide yardımlaşma en büyük rol oynar. Komşuluk ile yardımlaşmayı ayırmamalıdır.”

Örnekten de anlaşılacağı gibi öğrenci, komşuluk ilişkilerinden yola çıkarak sosyolojik yorumlarda bulunmaya başlamıştır. Öte yandan K4 kodlu öğrenci, komşuluğu sosyal hayatın bir dengesi olarak gördüğünü belirtmektedir. Bu düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Komşuluk ilişkisi sağlam olmayınca toplulukta sosyal bozulmalar ortaya çıkabilir. Ülkemdeki komşuluk ilişkisi hemen hemen Türkiye’dekine benzer.”

Bahsedilenlerden anlaşılacağı üzere öğrenciler dil becerilerini geliştirdikçe yorum ve muhakeme yapma durumları da artmaktadır. Bu çerçevede öğrencilerin sahip oldukları deneyimler vignette tekniği ile oluşturulan metinlerdeki kültürel hayatla bütünleştiğinde öğrencilerin verdikleri cevaplarda üst bilişsel beceriler sergileyebildikleri ifade edilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yabancılara Türkçe öğretiminde dinleme becerisi oldukça önemlidir ve mutlaka her seviyede üzerinde dikkatle durulması gerekmektedir. Dinleme metinleri öğrencilerin hedef dildeki seviyelerine uygun çeşitli konu ve temalar üzerine oluşturulmalıdır. Bu noktada öğrencilerin dinleme metinlerindeki etkinliklerini artırmak, dinleme becerilerinde olabildiğince çok daha

fazla faydalanabilmek açısından oldukça önemlidir. Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğrenen öğrencilerin dikkat ve ilgilerini çekebilecek konular üzerinden dinlemeler yapılmalıdır. Konu çeşitliliğinin yanı sıra kullanılan teknik olarak da çeşitlilik dinlemede öğrencileri daha canlı ve aktif kılacağı için eğitsel açıdan yeni ve farklı eğilimlerde bulunulmalıdır. Farklı teknik kullanımına bir örnek olarak bu çalışmada vignette tekniği C1 seviyesi dinleme metni oluşturmada kullanılmış ve uygulanabilirliği noktasında sonuç gözlemlenmesi yapılmıştır.

Vignette tekniğine uygun olarak C1 seviyesindeki uluslararası öğrenciler için özel olarak oluşturulan dinleme metinlerinde öğrencilerin aktif bir dinleme gerçekleştirdiği ve cevaplara düşünce ve yorumlarını ekledikleri tespit edilmiştir. Dolayısıyla öğrenciler burada dinledikleri metin içinden cevaplar çıkarma, aynı ya da benzer cümleler kurma doğrultusunda hareket etmemiş; yeni fikir ve düşünceler geliştirerek ortak konu üzerinden farklı bakış açıları ile sorun ya da tema hakkında düşünme, yorumlama ve kendi cümleleri ile ifade edebilme yolunu izlemişlerdir.

Bu durum öğrencilerin konuya olan ilgi ve alakalarını daha da artırmış böylece dinleme etkinliğinden beklenen kazanım çok daha zenginleşmiştir. Zira vignette tekniği ile oluşturulmayan dinleme metinlerinden beklenen en büyük kazanım öğrencilerin dinlediğini anlaması ve sorulan sorulara metin içinden uygun cümleleri çıkararak cevap vermesidir. Burada eğer özel bir çalışma yoksa öğrencinin dinlediği konu üzerine farklı bir düşünce ya da yorum getirmesi beklentisi bulunmamaktadır. Fakat bu çalışmada örneği gösterilen vignette tekniği ile oluşturulan metinlerde olduğu gibi öğrenci dinlediği metinle daha yakın bir bağ kurmaktadır. Daha ilk andan itibaren dikkat kesilerek kendisinin bir sonuç ve bir çözüm bulacağı bir sorunu yakalaması gerektiğini bilmekte ve yoğun bir düşünme sürecine girmektedir. Bunun neticesinde ise her bir öğrencinin verdiği cevaplarda onların ilgi, alaka ve bilgileri ölçüsünde fikirleri ortaya çıkmaktadır. Bu cevaplar temelde benzerlik gösterse dahi ifade ediliş, cümle kurulumu ve kelime tercihi bakımından farklılık göstermektedir. Böylece her öğrencinin kelime dağarcığının ne kadar geniş olduğu belirlenebilmektedir. Ayrıca konuya uygun kavramları bir araya getirmede ve bir konu üzerinde yeni fikirler ortaya koyabilmede başarısının ne derece geliştiği daha net izlenebilmektedir. Buna bağlı olarak öğrencilerin dinleme becerilerinin daha hızlı ve olumlu yönde bir gelişim gösterdiği de görülmektedir.

Eğer yabancılara Türkçe öğretiminde temel seviyeden itibaren vignette tekniği ile oluşturulan metinler gerek dinleme gerekse okuma metinleri olarak kullanılırsa A1'den C1'e kadar her bir öğrencinin hedef dil Türkçedeki gelişim seviyeleri daha belirgin bir şekilde ortaya konulabilir. Bu noktada özellikle de yabancılar için Türkçe eğitim setlerindeki dinleme/okuma metinlerinin de vignette tekniği ile her ünite içerisinde yeterli kadar yer alması gerektiği çalışma neticesinde ulaşılan bir sonuçtur. Nitekim "doğa bilinci" ve "komşuluk" konularının işlendiği iki dinleme metninin de vignette tekniği ile uygulanabilirliği ortaya konulmuş, elde edilen başarılı sonuç doğrultusunda öğrencilerde oluşması beklenen hassasiyetlerin ve kazanımların yerleştiği tespit edilmiştir.

Ayrıca, çalışmada kullanılan ve konunun öğrenciler tarafından tam olarak anlaşılabilirliğinin sağlanmasını yapması

açısından oldukça önemli olan "kavram haritası etkinliği" de vignette tekniği ile birlikte kullanılabilir bir uygulamadır ve öğrenci üzerinden olumlu bir etkiye sahiptir. Örtüşen anlam ya da uygun ifadelerin birleşimi üzerine kurulan bu etkinlikte öğrenci konu bütünlüğü içerisinde dinleme metnine bağlı olarak verilen kelime ya da kelime gruplarını eşleştirmektedir. Bu etkinlik öğrencinin bilgisini hızlı ve pratik bir şekilde sınaması açısından oldukça verimlidir. Öğrencilerin doğru cevap sayısının fazla olması dinlediği metne olan hâkimiyetini ortaya koyması bakımından öğrenciler için de değerlendirme aşamasından büyük kolaylık sağlamaktadır. Ayrıca bu etkinlik ile öğrencinin kelime ve kavramlar üzerinden bağdaştırma yapabiliyor olması seviyesinin ne derecede olduğunu göstermesi bakımından dikkate değer bir etkinliktir. Vignette tekniği ile uygulanabilirliğinin kolaylığı ve faydası oldukça yüksek olan bu etkinliğin öğrenciye bir katkısı da geriye dönük atasözü, deyim, mecaz anlam gibi kelime dağarcığına ait bilgilerin hızla hatırlanmasını sağlayarak unutulmasını engellemesidir. Zira metinlerin içerisinde yer alan kelime ve/veya kelime gruplarının mecaz yahut gerçek; yakın veya uzak anlamlarının eşleştirilmesi istenildiğinde, öğrencilerin doğru cevaplarının yüksek oranda olması hem konunun tam olarak anlaşıldığını ortaya koymaktadır hem de kelime dağarcığının hatırlanabilir seviyede canlı kalmasını sağlamaktadır.

Sonuç bağlamında, bu çalışmada yabancılara Türkçe öğretiminde dinleme becerisinin önemi saptanmış, bu becerisinin kazanım yahut belirlenmiş bir konunun öğrenciye aktarımındaki uygulama pratikliği belirlenmiş ve bu becerinin de vignette tekniği ile başarılı bir şekilde uygulanabilirliği ortaya konmuştur. Doğa bilinci ve komşuluk hassasiyeti gibi evrensel değerler zemininde, vignette tekniği ile C1 seviyesine uygun olarak oluşturulan dinleme metinlerinin uygulandığı uluslararası öğrencilerden gelen cevapların bir bütün olarak değerlendirilmesi sonucunda uygulamanın başarılı bir sonuç verdiği görülmüştür. Bu bakımdan C1 seviyesinde ortaya konulan bu çalışma diğer dil seviyelerinde hedeflenen kitlenin yaş/cinsiyet/sosyo-kültürel gibi unsanlar göz önünde bulundurularak belirlenecek konu ve temalarda uygulanabilirliğine örnek teşkil etmektedir.

Vignette tekniği ile geliştirilmiş bir dinleme metninin öğrenciye vereceği katkı sadece onun dil seviyesini geliştirmek değil ayrıca öğretici tarafından verilmek istenen kazanımların da yerleşmesinde büyük katkı sağlayacaktır. Bu durum uluslararası öğrencilere yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çok daha kolaylık sağlayacak ve ufuk açıcı olacaktır. Zira müfredata bağlı kazanımların yerleştirilmesi gereken bir zaman diliminde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin gerekli kazanımlar ile örülmüş dinleme metinleri ile karşılaşmaları hem kazanımlar hem de dil becerisi açısından hızlı ve pratik bir ilerleme kaydedilmesine kolaylık tanıyacaktır. Bu çalışmada C1 seviyesi için oluşturulan metnin başarı oranı oldukça yüksek olduğu gibi vignette tekniği ile kurgulanan dinleme metinlerinin her seviye için özel olarak hazırlanabileceği açıktır. Özellikle kültür aktarımı hususunda hedef dil Türkçenin başarılı bir şekilde öğretilmesi için toplumsal değerlerin ve kültürel öğelerin öğretilmesi de büyük önem arz etmektedir. Bu noktada vignette tekniğinin dinleme metinlerinde kullanılabilirliğini ortaya koyan bu çalışma ile bundan

sonra oluşturulacak metinlerde kültürel öğelerin, çeşitli değerler eğitiminin yahut belirlenmiş özel bir temanın işlenmesi noktasında kullanıma uygun olduğu anlaşılmıştır. Bu bakımdan vignette tekniği ile örülmüş dinleme metinlerinin gerek yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında gerekse öğreticilerin sınıf içi uygulama örneklerinde kullanımı göz önünde bulundurulmalı ve bu tür metinlerin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

Kaynaklar

- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1, 19-30.
- Barter, C., ve Renold, E. (1999). The use of vignettes in qualitative research. *Social Research Update*, 25. 16. 09. 2021 tarihinde <http://sru.soc.surrey.ac.uk/SRU25.html> adresinden erişilmiştir.
- Bıçkı, D. (2019). Mahallenin imkânsızlığı üzerine notlar: yitirilen bir değer olarak komşuluk ilişkileri, *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 6 (36), 1051-1061. Doi: <https://doi.org/10.26450/jshsr.1113>
- Calp, M. (2010). *Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Campbell, P.B. (1996). *How would I handle that? Using vignettes to promote good math and science education*. American Association for the Advancement of Science. Washington, D.C.
- Cavanagh, G.F. ve Fritzsche, D. J. (1985). Using vignettes in business ethics research. Preston, L. E. (Ed.), *Research in Corporate Social Performance and Policy* (279-293). Al Press, Inc., Greenwich, CT.
- Cross, J. (2010). Metacognitive instruction for helping less-skilled listeners. *ELT Journal*, 23, 1-9. Doi: <https://doi.org/10.1093/elt/ccq073>
- Çelik, H. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde örtük öğrenme yöntemi ile değerler eğitimi, F. Ağca ve A. Koç (Ed.), *X. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde (448-453). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları.
- Demirel Ö. (2014). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Demirel, Ö. (1996). *Türkçe programı ve öğretimi*. Ankara: Kardeş Kitap ve Yayınevi.
- Dilmaç, B. ve Ekşi, H. (2007). Değerler eğitiminde temel tartışmalar ve temel yaklaşımlar. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, 14(11), 21-29.
- Ediger, M. (2002). *Listening and the Language Arts*. ERIC Publication.
- Eken, D. (2011). *Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretiminde temel düzey dinleme-anlama etkinliklerinin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Erickson, F. (1986). Qualitative methods in research on teaching. M.C. Wittrock (Ed.), *Handbook of Research on Teaching* (3rd Ed.) (119-161). New York: Macmillan Publishing Company.
- Gül, F. (2013). İnsan-doğa ilişkisi bağlamında çevre sorunları ve felsefe. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 17-21.
- Gündüz, M. ve Yıldız, M. (2008). Türk yazılı kültüründe komşuluk. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (25), 123-138.
- İnce, B. ve Boztilki, G. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisi. F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar, yöntemler, beceriler, uygulamalar*, 157-175. Ankara: Pegem Akademi.
- Jeffries, C. ve Maeder, D. W. (2004). Using vignettes to build and assess teacher understanding of instructional strategies. *The Professional Educator*, 26(1-2), 17-28.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, Z. ve Kaya O. N. (2013). Öğretmen eğitiminde vignette tekniği ve uygulamaları, *Eğitim ve Bilim*, 38 (168), 129-142.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis an introduction to its methodology*. Sage Publications.
- Lundsteen, S. (1971). *Listening: Its impact on reading and the other language arts*. ERIC Publications.
- Lüle Mert, E. (2018). Türkçe eğitiminde yapılandırmacı yaklaşım bağlamında anlama eğitimi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 306-323. Doi: <https://doi.org/10.17556/erziefd.384984>
- Mackay, I. (1997). *Dinleme becerisi*. (Çev. Aksu Bora ve Onur Cankocak). Ankara: İlkaynak Kültür ve Sanat Ürünleri.
- Melanlıoğlu, D. (2016). Yabancı öğrenciler için dinleme becerisine yönelik üstbilişsel dereceli puanlama anahtarı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18 (2), 1206-1229. Doi: <https://doi.org/10.17556/jef.20880>
- Nirun, N. (1991). *Sistematiik sosyoloji yönünden sosyal dinamik bünye analizi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Pierce, M. E. (1988). An interactive modelling technique for acquisition of communication skills. *Applied Psycholinguistics*, 9 (1), 59-76. Doi: <https://doi.org/10.1017/s014271640000045x>
- Richard, J. C. (1983). Listening comprehension: Approach, design, procedure. *Tesol Quarterly*, 17 (2), 219-240.
- Rost M (1990) *Listening in Language Learning*, *Applied Linguistics and Language Study*, C. N. Candlin (Ed.). London: Longman.
- Rost, M. (2001). Listening. R. Carter and D. Nunan (Eds.), *Teaching English to the Speakers of Other Languages*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sencer, Y. (1979). *Türkiye'de kentleşme*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Tahiroğlu M., Yıldırım T. ve Çetin, T. (2010). Değer eğitimi yöntemlerine uygun geliştirilen çevre eğitimi etkinliğinin, ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin çevreye ilişkin tutumlarına etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 231- 248.
- Tezcan, M. (1987). *Kültür ve kişilik*. Ankara: Bilim Kitap.
- Tuzcu, D. (2011). *Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretiminde temel düzey dinleme-anlama etkinliklerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2016). *Değerler eğitimi*. İstanbul: Pegem Akademi.
- Wason, K.D., Polonsky, J.M. ve Hyman, M.R. (2002). Designing vignette studies in marketing. *Australasian Marketing Journal*, 10(3), 41-58.
- Yalçın, Ç. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan dinleme etkinliklerinin dil öğrenme stratejileriaçısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Yeşil, A. ve Aydın, R. D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (2), 65-84.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Summary

Introduction

In teaching Turkish as a foreign language, individuals acquire the language by listening intensively. However, it is very difficult to make sense of what is said for individuals who are just starting to learn the language (Richard, 1983). Textbooks have a very important place in

overcoming the difficulties encountered at this point. Particularly, textbooks offer listening texts and exercises to students in various fields in order to gain the skills aimed to be achieved in line with the program. These exercises are mostly prepared according to possible listening environments that students may encounter in real life. Moving from this direction, listening texts were constructed in order to give students sensitivity to listening texts. For this reason, as the example will be presented in this study, activities related to universal subject and value understandings should be tried to be held in which students can be interested in Turkish culture. With the vignette technique, students will be able to focus on a subject they are interested in with the texts created, on the other hand, they will have the opportunity to develop their language acquisition and skills through fictional texts. It is also very important to give universal and cultural sensitivities to international students studying in Turkey through the common language Turkish. Students' recognition of the values that the society they live in as guests cares about makes their language acquisition easier and contributes to the harmony of the social environment. In this respect, both the course materials and the instructor should be in a sensitive preparation in this regard. The student should both improve his language skills and recognize the value judgments, culture, and sensitivities of the society he will encounter outside. In order for students to achieve effective language acquisition, it is very important to transfer the value elements they encounter in daily life to learning environments by creating listening texts. In this respect, it is thought that the natural environment and values in which the students are educated should be included more in the listening texts in the Turkish as a foreign language coursebooks. In this study, which was carried out in order to contribute to the field in this direction, a sample of listening texts was created with the vignette technique in order to gain some sensitivities to the students. Based on the data obtained as a result of this study, an example of which was tried to be presented at the C1 level, the success of the technique was examined and opinions were expressed on whether it could be used for other levels as well.

Method

In this study, the scanning model, one of the qualitative research methods, was used. In screening models, individuals or events that are the subject of the research are attempted to be defined in their own conditions and as they are. The working group of the research consists of 10 C1 level students studying at a university in the west of Turkey. In order to observe the effects of the sensitivities of Turkish society on the students, each of the students was selected from different countries. These countries are Afghanistan, Benin, Albania, Morocco, Guinea, Iraq, Macedonia, Russian Federation, Syria, and Tajikistan. The students voluntarily participated in the study and listened to the listening texts and answered the questions posed to them. In the study,

the answers given by the students to the listening texts were examined and all the collected data were accepted as valid. Then, analyzes were made on the answers given to the listening texts and, a code was given to each of them. In order to increase the reliability of the research, the data were analyzed and compared by different researchers. Then, the thematic results obtained through the data were combined and it was examined at what frequency level the answers given for each vignette were gathered under the common themes created by the researchers. In addition to these, direct quotations were made from the participant's views and the participant students were coded as "K1, K2, ..., K10".

Results and Discussion

The contribution of a listening text developed with the vignette technique to the student will not only improve her language level but will also make a great contribution to the acquisition of the gains desired to be given by the teacher. This will provide much more convenience in teaching Turkish as a foreign language to international students and will open up horizons. Because, in a time period when curriculum-related acquisitions should be placed, individuals learning Turkish as a foreign language encountering listening texts knitted with the necessary acquisitions will facilitate rapid and practical progress in terms of both acquisitions and language skills. In this study, the success rate of the text created for the C1 level is quite high, and it is clear that the listening texts edited with the vignette technique can be specially prepared for each level. It is also of great importance to teach the target values and cultural elements in order to teach the target language Turkish successfully, especially in terms of cultural transfer. At this point, with this study, which reveals the usability of the vignette technique in listening texts, it has been understood that it is suitable for use in the texts to be created in the future, at the point of processing cultural elements, various values education or a specific theme. In this respect, the use of listening texts knitted with vignette technique, both in Turkish as a foreign language coursebooks and in classroom practice examples of instructors, should be considered and such texts should be disseminated.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı = Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi=18.06.2021

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası= 2100086912